

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝ

ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Οι σημερινές κυπρίες κατέχουν μια ξεχωριστή θέση μέσα στην κοινωνία. Θέση την οποία έχουν κατακτήσει αξύ απέκτησαν και τη θέληση για καλύτερη ζωή. Η σύγχρονη γυναίκα της Κύπρου είναι δυναμική, έχει απαιτήσεις και βρίσκεται πλέον στην τελική ευθεία για την βέβαια «τελική ευθεία» μπορεί να διαβάζεται ωραία αλλά στην πράξη είναι ένας πολύ δύσκολος και ανηφορικός δρόμος γεμάτος παγίδες και τρικλοποδιές...

Η ευκαιρία για χειραφέτηση δόθηκε στη γυναίκα μέσα από την εργασία. Αυτό είναι γνωστό. Πότε όμως η γυναίκα του τόπου μας άρχισε να εργάζεται; Από τις «παλιές» ακούμε συχνά να λένε ότι η γυναίκα στη δική τους εποχή δεν είχε λόγο ή άποψη. Ήταν υποταγμένη στον άντρα, πατέρα, αδελφό, σύζυγο. Κλεισμένη στο σπίτι φρόντιζε τα παιδιά και γενικά την

οικογένεια. Παράλληλα όμως βοηθούσε και στα χωράφια. Με λίγα λόγια από πάντα η γυναίκα βοηθούσε τον άντρα στο χωράφι, στο περιβόλι, στη βοσκή και γενικά σ' όλες του τις ασχολίες. Αυτές οι δουλειές, που δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητες δένανε τη γυναίκα με τη γη, σε μια απασχόληση κλειστού νοικοκυριού.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

Από τα τέλη δε του προηγούμενου αιώνα βρισκόμαστε και γυναίκες εκκληρισμένων αγροτικών οικογενειών της υπαίθρου σε ξένα κτήματα να δουλεύουν για το πενιχρό μεροκάματο. Επόμενο στάδιο

ήταν να κάνει τα πρώτα δειά βήματα και προς στις πόλεις, σ' αναζήτηση εργασίας. Οι εργασίες που έκανε κατά την περίοδο αυτή, ήταν δουλειές που είχαν σχέση με αγροτικά προϊόντα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σ' αυτό είναι ότι όταν το 1864 ιδρύθηκε στη Λευκωσία το πρώτο εργοστάσιο καπνοβιομηχανίας στην Κύπρο από την πρώτη μέρα της λειτουργίας του, απασχόλησε βασικά γυναίκες εργάτριες. Οι πρώτες δηλαδή εργάτριες εργοστασίου. Και είναι εδώ που παρατηρούμε ότι η φύση αυτής της

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

της Σκεύης Πασιά

α στην κοινωνία. Θέση την οποία έχουν κατακτήσει αξύ απέκτησαν και τη θέληση για καλύτερη ζωή. Η σύγχρονη γυναίκα της Κύπρου είναι δυναμική, έχει απαιτήσεις και βρίσκεται πλέον στην τελική ευθεία για την βέβαια «τελική ευθεία» μπορεί να διαβάζεται ωραία αλλά στην πράξη είναι ένας πολύ δύσκολος και ανηφορικός δρόμος γεμάτος παγίδες και τρικλοποδιές...

δουλειές ήταν πολύ κοντά σ' αυτή που έκανε η κυρία αγρότισσα στα καπνοτόπια. Έτσι βγαίνει το συμπέρασμα ότι τα πρώτα επαγγέλματα που έκαναν οι γυναίκες της υπαίθρου κατεβαίνοντας στις πόλεις ήταν κάπως συναφή με ορισμένα που έκαναν στην ύπαιθρο- συλλογή συσκευασίας φρούτων ή άλλων προϊόντων, συλλογή και καθαρισμό καπνού, υφαντρίες, εργάτριες νηματουργιών κλπ.

Είναι τα μόνα στοιχεία που υπάρχουν γι' αυτή την περίοδο η οποία τοποθετείται από το 1860-1900.

Ένα άλλο επάγγελμα που αρχίζει να

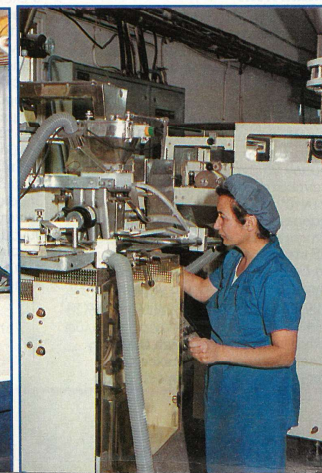
διαμορφώνεται από το 1859 όταν ιδρύθηκε στη Λευκωσία με πρωτοβουλία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Α' το πρώτο παρθενγωγείο φανερωμένης, είναι αυτό της δασκάλας, αφού από αυτό αποφοίτησαν και δασκάλες. Ένα επάγγελμα που με τα χρόνια αρχίζει να παίρνει και μεγαλύτερη ανάπτυξη. Αυτό που ενδιαφέρει εδώ είναι ότι στην προκειμένη περίπτωση παρουσιάζεται ο πρώτος ειδικευμένος επαγγελματικός τομέας γυναικών στην Κύπρο.

Παράλληλα την ίδια επίσης περίοδο εμφανίζεται και μια νέα τάξη εργαζομένων γυναικών. Είναι αυτή των

υπηρετριών. Ένας επίσης σημαντικός αριθμός γυναικών απασχολείται στην φαντοουργία. Βέβαια οι γυναίκες αυτές διασκορπισμένες σ' όλες τις άκρες του νησιού, δεν είχαν ξεκόψει ποτέ από το χωριό τους. Όταν απλά υπήρχε η ανάγκη κατέβαιναν στις πόλεις για να πουλήσουν τα υφαντά τους. Δούλευαν δηλαδή στη σκιά για λογαριασμό τους, είτε βρισκόνταν στην πόλη, είτε στα χωριά τους.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Αρχές του 20ου αιώνα ιδρύεται το πρώτο μεταλλείο και το δεύτερο εργοστάσιο. Λόγοι που συνέτειναν στην ακόμη μεγαλύτερη κάθοδο των γυναικών στην παραγωγή. Τι είχε όμως, να αντιμετωπίσει η γυναίκα την εποχή

εκείνη στην εργασία; Μα τι άλλο από την ταπείνωση και την εκμετάλλευση από τους εργοδότες - τους επιστάτες; Τα μεροκάματα πολύ χαμηλά γύρω στα 6 γρόσια την ημέρα. Οι ώρες εργασίας από «γέννημα μέχρι βούτημα του ήλιου» κάτω από άθλιες τις περισσότερες φορές συνθήκες. Από αυτό γίνεται φανερό ότι χρειαζόταν μεγάλη δύναμη και θέληση για να τα βγάλει πέρα. Γιατί αν σ' όλα τ' άλλα προσθέσουμε και τις προκαταλήψεις εναντίον της, που της μείωναν σε μεγάλο βαθμό τις ευκαιρίες να προσδεύσει και να διαδραματίσει ακόμα καλύτερα και όπως η ίδια θάθελε το ρόλο της, τότε θα δούμε ότι δεν είναι τυχαίο ότι ακόμα και σήμερα που γράφουμε αυτές τις γραμμές δεν έχει ακόμη βρει τη θέση που της αξίζει στην κοινωνία.

Ωστόσο την εποχή εκείνη παρά τις δυσκολίες που συναντούσε η γυναίκα καθημερινά στο δρόμο της υπάρχει και μια πολύ σοβαρή διαπίστωση: ότι διαδραμάτισε ένα πολύ σοβαρό ρόλο στους διάφορους εργατικούς αγώνες και γενικά σ' όλους τους αγώνες του λαού μας.

ΑΠΑΝΘΡΩΠΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Χαρακτηριστική η μαρτυρία της πρωτεργάτριας Χρυσταλλένης Μηλιώτη σκιαγραφεί τις σκληρές και απάνθρωπες συνθήκες που έσπρωξαν τις γυναίκες να αποκτήσουν αγωνιζόμενες κάποια ωφελήματα.

Η Χρυσταλλένη Μηλιώτη

«Το μεροκάματο στο νηματοουργείο όπου εργαζόμουν ήταν πολύ χαμηλό. Άρχιζε από 6 γρόσια. Με τους αγώνες μας όμως το ανεβάσαμε στα 12 γρόσια. Οι ώρες εργασίας ήταν από 10-12 ώρες την ημέρα. Το περιβάλλον ανθυγιεινό και είχαμε και τους επιστάτες από πάνω, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις έδερναν τις εργάτριες που ήταν κορούδες των δέκα και δεκαπέντε χρόνων.

Θυμάμαι όταν αργούσε μια εργάτρια να πάει στη δουλειά, της έκοβαν ολόκληρο το μεροκάματο. Εγώ μια μέρα από φόβο μήπως αργήσω πήγα στη δουλειά από η ώρα μια μετά τα μεσάνυχτα γιατί την τότε εποχή δεν είχαμε ούτε ρολόι να βλέπουμε την ώρα.

Είναι μέσα σ' αυτές τις συνθήκες που αποφασίσαμε να οργανωθούμε και να διεκδικήσουμε τα δίκαια μας. Στην προσπάθεια μας αυτή είχαμε συμπαραστάτες αυτούς που ουσιαστικά μας έσπρωξαν - τους αδελφούς και συζύγους των εργατριών που ήταν ήδη οργανωμένοι σε συντεχνίες και ήξεραν τα ωφελήματα της οργάνωσης».

Πρέπει να σημειώσουμε πως η περίοδος 1930-1950 σημαδεύεται από πολλούς εργατικούς αγώνες που τα αποτελέσματα τους στάθηκαν ευεργετικά για την εργατική τάξη και κατ' επέκταση και τη γυναίκα η οποία στάθηκε πλάι στον άντρα συμπαραστάτης και συνοδοιπόρος. Φτάνει μόνο να σημειώσουμε τη μεγάλη απεργία των μεταλλορύχων το 1948 και τόσες άλλες, που οι γυναίκες έπαιξαν σημαντικότατο ρόλο.

Δεν πρέπει επίσης να παραγνωρίζεται και το πόσο συνέτεινε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στο να μπει η γυναίκα στην παραγωγή και στους αγώνες. Η μεγάλη φτώχεια που υπήρχε την εποχή αυτή έκανε αναγκαία τη γυναικεία εργασία. Η γυναίκα εδώ χρειαζόταν να είναι και μάνα και πατέρας. Παρ' όλες τις δυσκολίες όχι μόνο στη δουλειά αλλά και αυτές στο σπίτι όπου δεν είχε που να αφήσει τα παιδιά της, και τα χαμηλά μεροκάματα δεν έδιναν λύση στη φτώχεια που μαστίζε τις οικογένειες των εθελοντών στρατιωτών, εντούτοις δεν έχανε το κουράγιο της και συνέχιζε ν' αγωνίζεται.

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Στη δεκαετία του '40 κάποιες πρωτοπόρες γυναίκες ίδρυσαν σ' όλες τις πόλεις τις *Ενώσεις Εργαζομένων Γυναικών*, σε μια προσπάθεια η γυναίκα, οργανωμένη πλέον, να διεκδικήσει τα δικαιώματά της. Πρέπει δε να σημειώσουμε πόσο δύσκολο ήταν για την εποχή αυτή η γυναίκα να συνδικαλιζείται και να απαιτεί ίσα δικαιώματα. Οι γυναίκες άλλωστε που τολμούσαν να βγουν από τα σπίτια τους και ν' ανακατευθούν σε ζητήματα που θεωρούνταν μόνο για άντρες κακοχαρακτηρίζονταν. Είναι μέσα από αυτές τις ενώσεις που άρχισε να γιορτάζεται και στην Κύπρο η *8η του Μάρτη Παγκόσμια Μέρα της Γυναίκας*, με συγκεντρώσεις στις οποίες γίνονταν συζητήσεις όπου η κάθε γυναίκα έλεγε τα προβλήματά της.

Συγκεκριμένα η Χρυσταλλένη Μηλιώτη αναφέρει κάπου ότι οι γυναίκες τότε ακριβώς, γιατί γιόρταζαν την 8η του

Μάρτη, εκκοροιδεύοντο γιατί δήθεν ζητούσαν δικαιώματα για τις γυναίκες και αντιμετώπιζονταν με δισταγμό, καχυποψία και έχθρα όταν πρότειναν σε άλλες γυναίκες να οργανωθούν στις συντεχνίες.

ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Κατά τη δεκαετία 50-60 οι γραμμές των Εργαζομένων Γυναικών συνεχώς πυκνώνουν. Η γυναίκα κατακτά τώρα κι άλλα επαγγέλματα, που στα προηγούμενα χρόνια ήταν προνόμιο μόνο των αντρών, ή δημιουργεί νέα καθαρά γυναικεία που δεν υπήρχαν πριν. Υπάλληλοι, δακτυλογράφοι, στενογράφοι σε κυβερνητικές υπηρεσίες, τράπεζες σε δικηγορικά και άλλα γραφεία. Δασκάλες, καθηγήτριες, παιδαγωγοί. Πωλήτριες καταστημάτων, κομμώτριες, ράπτριες, τηλεφωνήτριες, εκφωνήτριες του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, αεροσυνοδοί, νοσοκόμες. Εργάτριες ειδικευμένες και ανειδίκευτες στα διάφορα εργοστάσια καπνοβιομηχανίας, οινοποιίας, καλτσοποιίας, φανέλλων και άλλων ειδών ιματισμού και τόσα άλλα, όπως αυτό της ηθοποιού και ένα πολύ μικρό αριθμό γυναικών που εξασκούν το επάγγελμα του γιατρού και οδοντογιατρού.

ΣΗΜΕΡΑ

Σήμερα τέλη του 20ου αιώνα η θέση της κυπριακής γυναίκας είναι αρκετά βελτιωμένη. Τη βελτίωσε η ίδια με την οργάνωση και τους συνεχείς αγώνες της που άρχισαν όπως αναφέραμε από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας. Με τους εργατικούς αγώνες έχουν κερδηθεί σημαντικά ωφέλη που επιτρέπουν στους εργαζόμενους, κατά συνέπεια και στη γυναίκα, να ζουν μια πιο αξιοπρεπή και ανθρώπινη ζωή. Σ' ότι αφορά την ίδια οι διάφοροι νόμοι που έχουν ψηφιστεί όπως ο εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου, άδεια μητρότητας, κοινωνική σύνταξη, ισομισθία κ.α. αν εφαρμοστούν στην πράξη θα της διευκολύνουν περισσότερο τη ζωή και θα την οδηγήσουν να ενεργοποιηθεί περισσότερο σ' ότι αφορά τα κοινά, και να ενθαρρυνθεί ν' αναμειχθεί στη δημόσια και πολιτική ζωή του τόπου και ν' ανέλθει σε κέντρα όπου λαμβάνονται οι αποφάσεις. Οι γυναίκες αποτελούν το 51% του πληθυσμού και είναι δίκαιο και σωστό αλλά και δημοκρατικό να μετέχουν παντού. Γιατί κοινωνία που δεν αξιοποιεί το μισό δυναμικό της σίγουρα θα είναι πιο φτωχή. Γυναίκες και άντρες πρέπει μαζί και πλάι - πλάι να κεντάνε τον καμβά της ζωής δημιουργώντας ένα νέο και δίκαιο αύριο.